

Савич Ольга Сергіївна

Національний університет «Одеська морська академія»,

завідувач кафедри морського права

кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДАЛЕННЯ ЗАТОНУЛИХ СУДЕН

Світовий океан має виняткове значення в життєзабезпеченні Землі. Науково-технічний прогрес негативно позначається на життєздатності. Особливу тривогу викликають залишені затоплені судна, які були поховані на морському дні поряд з побережжям різних держав. Знаходження водних транспортних засобів в цих місцях може призвести до незворотніх наслідків не тільки природному середовищу, а й судноплавству в цілому.

Згідно з оцінками фахівців ООН, у світі налічується понад 3 млн. затонулих морських суден [1].

Видалення суден з морських територій є однією з найгостріших екологічних та навігаційних проблем, яка до цього часу залишається невирішеною. У той же час, ці покинуті та затоплені судна здійснюють негативний вплив на екологічну обстановку навколишнього середовища і створюють навігаційну небезпеку судноплавству.

Багато затонулих суден та їх вантажі є підводною культурною спадщиною і разом з природним оточенням являють собою культурну, історичну або археологічну цінність. Правовий режим таких об'єктів визначається, насамперед, національним законодавством і двома документами: Конвенцією ООН з морського права 1982 року, учасницею якої є Україна, і Конвенцією про охорону підводної культурної спадщини 2001 року. Конвенція встановлює зобов'язання держави охороняти археологічні та історичні об'єкти, знайдені в морі, а також співпрацювати для цієї мети. Але все це стосується лише того

затонулого майна, яке має історичне значення та знаходиться під водою не менше ніж 100 років [2, ст. 1].

Що ж до правового регулювання затонулого майна, яке не несе за собою історичну або археологічну цінність, то кожна держава встановлює правове регулювання видалення затонулого майна на морській території яка підвладна юрисдикції держави. В Україні, діють спеціальні підзаконні акти, які можуть бути застосовані до відносин з приводу затонулого майна, але їх дія не стосується виключно (морської) економічної зони та не ефективно використовується на практиці. У результаті чого, постає необхідність встановлення єдиних міжнародних правил та процедур видалення затонулого майна для усіх морських держав.

Питання, щодо регулювання видалення затонулих суден, приймалося довгий час. 18 травня 2007 в місті Найробі (Кенія) під егідою Міжнародної морської організації (ІМО) відбулася Міжнародна конференція щодо видалення затонулих суден, на якій було прийнято Найробіську міжнародну конвенцію про видалення затонулих суден 2007 року (далі – Конвенція), яка вступила у силу 14 квітня 2015 року.

Основними цілями стала необхідність заповнити пробіл в існуючому морському законодавстві, а саме:

- встановлення району дії Конвенції;
- порядок передачі повідомлень про знаходження затонулого судна і аварії прибережним державам, дії з визначення місцезнаходження судна або аварії;
- критерії визначення небезпеки і можливих наслідків для морського середовища або перешкоди судноплавству;
- заходи з видалення затонулого судна, включаючи права і зобов'язання судновласника, а також відповідальність сторін;
- обов'язкове страхування або інше фінансове забезпечення покриття витрат, пов'язаних з видаленням затонулого судна.

Ця Конвенція не застосовується: до заходів, яких уживають на підставі Міжнародної конвенції щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою 1969 р. та до військових кораблів чи інших суден, які належать державі або експлуатуються нею та використовуються в цей час для урядової некомерційної служби, якщо тільки ця держава не прийме іншого рішення [3, ст. 4].

14 травня 2014 року Державна інспекція України з безпеки на морському та річковому транспорті розпочала роботу над ратифікацією Конвенції. На деякий час робота була призупинена. В цьому році, у зв'язку з низкою обставин, робота була розпочата знову за участі представників Колегії юристів морського права.

Розпочавши ратифікацію даного міжнародно-правового акту, Україні доведеться зробити не мало роботи, щодо імплементації норм у національне законодавство, а саме:

1. Забезпечити коректний та точний переклад тексту Конвенції на українську мову.
2. Визначити Район дії конвенції для України.
3. Визначити форми видалення затонулого судна.
4. Сформулювати єдине тлумачення поняття «затонуле майно» та «затонуле судно».
5. Визначити обов'язки причетної держави, згідно норм конвенції та обов'язки капітану морського порту.
6. Впровадити обов'язкове встановлення конкретним державним органами місцезнаходження затонулих суден для забезпечення навігаційної безпеки.

7. Впровадження обов'язкового страхування та регулювання питання щодо визнання свідоцтва на території держав, котрі не ратифікували конвенцію.

Для України, як морської держави, що розвивається, прийняття нових норм та оновлення законодавство дуже необхідне.

Визнання того фактору, що проблеми затонулих суден можуть перетворитися на катастрофу, яка може призвести до екологічного забруднення морської території та погіршення санітарно – епідеміологічного стану, порушення флори та фауни морського середовища, а також небезпеки судноплавства, ратифікація Найробіської міжнародної конвенції про видалення затонулих суден 2007 року Україною, є визначним та необхідним кроком. Для вдалого використання норм та правил даної Конвенції, Україні потрібно провести норматворчі дії, стосовно зміни існуючого законодавства та прийняття нових правих актів.

Список використаної літератури:

1. Затонувшие корабли [Електронний ресурс] – Режим доступу до док. : <http://www.unesco.org/new/ru/culture/themes/underwater-cultural-heritage/underwater-cultural-heritage/wrecks/>
2. Конвенція про охорону підводної культурної спадщини 2001 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України / Законодавство України / Міжнародні документи / Міжнародна морська організація. – Режим доступу до док. : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c52.
3. Найробіська міжнародна конвенція про видалення затонулих суден від 18 травня 2007 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України / Законодавство України / Міжнародні документи / Міжнародна морська організація. – Режим доступу до док. : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896_046.

